Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

6. prosince 2012 *

„Zemědělství — Nařízení (EHS) č. 3665/87 — Článek 11 — Vývozní náhrady — Žádost o náhradu za vývoz, který nezakládá nárok na náhradu — Správní sankce“

Ve věci C-562/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesfinanzhof (Německo) ze dne 7. září 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 9. listopadu 2011, v řízení

Société d’Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA)

proti

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení M. Ilešič (zpravodaj), vykonávající funkci předsedy pátého senátu, E. Levits a M. Safjan, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 2. října 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Société d’Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA) D. Ehlem, Rechtsanwalt,

— za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,

— za Evropskou komisi G. von Rintelenem a B. Burggraafem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 11 odst. 1 nařízení Komise (EHS) č. 3665/87 ze dne 27. listopadu 1987, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty (Úř. věst. L 351, s. 1), ve znění nařízení Komise (ES) č. 2945/94 ze dne 2. prosince 1994 (Úř. věst. L 310, s. 57) a nařízení Komise (ES) č. 495/97 ze dne 18. března 1997 (Úř. věst. L 77, s. 12).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Société d'Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA) (dále jen „SEPA") a Hauptzollamt Hamburg-Jonas ohledně správní sankce, která byla společnosti SEPA uložena kvůli nesprávné žádosti o vývozní náhradu.

Právní rámec

3 Nařízení č. 3665/87 bylo zrušeno a nahrazeno nařízením Komise (ES) č. 800/1999 ze dne 15. dubna 1999, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty (Úř. věst. L 102, s. 11, a oprava Úř. věst. 1999, L 180, s. 53; Zvl. vyd. 03/25, s. 129), které bylo následně zrušeno a nahrazeno nařízením Komise (ES) č. 612/2009 ze dne 7. července 2009 , kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty (Úř. věst. L 186, s. 1). Spor v původním řízení se však nadále řídí nařízením č. 3665/87 ve znění změn a doplňků.

4 Článek 11 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 3665/87 ve znění nařízení č. 2945/94 stanovil:

„Pokud je zjištěno, že za účelem poskytnutí vývozní náhrady vývozce požádal o náhradu vyšší, než je použitelná náhrada, je splatnou náhradou pro dotčený vývoz náhrada vztahující se na skutečně vyvážený produkt, snížená o částku odpovídající:

a) polovině rozdílu mezi požadovanou náhradou a náhradou použitelnou na skutečný vývoz;

b) dvojnásobku rozdílu mezi požadovanou náhradou a použitelnou náhradou, pokud vývozce úmyslně dodal nepravdivé údaje."

5 Článek 11 odst. 1 druhý pododstavec upřesnil, že „[z]a požadovanou náhradu se považuje částka vypočtená na základě údajů poskytnutých [žadatelem] […]"

6 Článek 11 odst. 1 třetí pododstavec stanovil:

„Příslušná sankce stanovená v bodě a) se neuplatní:

[a)] v případě vyšší moci;

[b)] v některých výjimečných případech vyznačujících se okolnostmi, které nejsou v moci vývozce a které nastanou po přijetí vývozního nebo platebního prohlášení příslušnými orgány, a za podmínky, že jakmile vývozce tyto okolnosti zjistí, ve lhůtě […] o tom uvědomí příslušné orgány, ledaže by tyto orgány již zjistily nesrovnalost požadované náhrady;

[c)] v případě zjevného a příslušným orgánem uznaného pochybení ohledně požadované náhrady;

[…]"

7 Článek 11 odst. 1 čtvrtý pododstavec stanovil:

„Pokud snížení uvedené v bodech a) nebo b) vede k záporné částce, bude tato záporná částka uhrazena vývozcem.“ *(neoficiální překlad)*

8 Nařízení č. 495/97, které vstoupilo v platnost dne 26. března 1997, změnilo čl. 11 odst. 1 třetí pododstavec písm. b) nařízení č. 3665/87 následovně:

„[…]

b) ve výjimečných případech, kdy vývozce zjistí, že výše požadované náhrady je příliš vysoká, a kdy z vlastního podnětu o této skutečnosti okamžitě písemně uvědomí příslušné orgány, ledaže by příslušné orgány oznámily vývozci svůj úmysl prověřit jeho žádost nebo ledaže by se vývozce o tomto úmyslu dozvěděl jinak nebo ledaže by příslušný orgán již zjistil nesrovnalosti požadované náhrady.“ *(neoficiální překlad)*

9 Článek 13 nařízení č. 3665/87 stanovil:

„Žádná náhrada není poskytnuta pro produkty, které nemají řádnou a uspokojivou obchodní jakost, a jestliže je vyloučena nebo podstatně snížena možnost jejich použití pro tento účel z důvodu jejich vlastností nebo jejich stavu, jsou-li určené k lidské spotřebě.“ *(neoficiální překlad)*

Spor v původním řízení a předběžná otázka

10 Společnost SEPA podala od února 1997 do ledna 1998 u Zollamt Hallbergmoos (celní úřad v Hallbergmoos) vývozní prohlášení týkající se dodávek hovězího masa. K těmto vývozním prohlášením připojila společnost SEPA osvědčení o zdravotní nezávadnosti vystavené veterinárními službami, která obsahovala informace, že toto maso pochází z německých „izolovaných“ jatek, tj. jatek, v nichž jsou porážena nemocná zvířata a zvířata, která musí být urgentně poražena ze zvláštních důvodů.

11 Hlavní celní úřad příslušný pro proclení uvedeného zboží, tedy Hauptzollamt Landshut, zaslal uvedená celní prohlášení Hauptzollamt Hamburg-Jonas, který byl orgánem příslušným pro poskytnutí a zaplacení vývozních náhrad v souladu se společnou zemědělskou politikou Evropské unie. Hauptzollamt Landshut však v každém případě nezaslal Hauptzollamt Hamburg-Jonas osvědčení o zdravotní nezávadnosti, které SEPA připojila ke svým vývozním prohlášením.

12 Poté, co Hauptzollamt Hamburg-Jonas nejprve poskytl a zaplatil společnosti SEPA náhrady v celkové výši 1 633 436 DEM, požadoval rozhodnutími ze dne 15. a 22. listopadu 1999 vrácení těchto náhrad z důvodu, že podmínka týkající řádné a uspokojivé obchodní jakosti, která je uvedena v článku 13 nařízení č. 3665/87, nebyla splněna.

13 Na základě pokynu ze dne 16. září 1997, který vydaly veřejné orgány, se Hauptzollamt Hamburg-Jonas totiž domníval, že maso pocházející z izolovaných jatek nemá řádnou a uspokojivou obchodní jakost.

14 Výzvu na vrácení těchto náhrad napadla SEPA u soudu. Jelikož izolovaná jatka měla veterinární osvědčení, podle kterých bylo dotčené maso vhodné k lidské spotřebě i osvědčení o zdravotní nezávadnosti masa, která byla mimo jiné vydána pro účely celních formalit, SEPA uvedla, že řádná a uspokojivá obchodní jakost vyvážených dodávek masa nemůže být zpochybněna.

15 Na základě předkládacího usnesení Bundesfinanzhof Soudní dvůr v řízení o předběžné otázce konstatoval, že obchodovatelná povaha výrobku „za obvyklých podmínek“ je nedílnou součástí pojmu „řádná a uspokojivá obchodní jakost“ a že takové maso, jako je maso dotčené v původním řízení,

jehož výroba, zpracování a distribuce jsou značně omezeny, i když splňuje kritéria zdravotní nezávadnosti a je předmětem obchodní transakce, nelze považovat za maso, jež má obchodovatelnou povahu „za obvyklých podmínek“ (rozsudek ze dne 26. května 2005, SEPA, C-409/03, Sb. rozh. s. I-4321, body 26 a 30). Na základě zejména tohoto rozsudku byla žaloba společnosti SEPA zamítnuta a rozhodnutí o vrácení těchto náhrad nabyla právní moci.

16 Následně po rozhodnutích o vrácení náhrad ze dne 15. a 22. listopadu 1999 Hauptzollamt Hamburg-Jonas rovněž uložil společnosti SEPA rozhodnutím ze dne 23. listopadu 1999 sankci podle čl. 11 odst. 1 prvního pododstavce písm. a) nařízení č. 3665/87 ve znění změn a doplňků. Výše této sankce byla 816 718 DEM.

17 Společnost SEPA podala proti tomuto sankčnímu rozhodnutí stížnost a Hauptzollamt Hamburg-Jonas tuto stížnost uznal v rozsahu, v němž se toto rozhodnutí týkalo zásilek masa, pro něž Hauptzollamt Landshut připojil osvědčení o zdravotní nezávadnosti k zaslanému celnímu prohlášení. V tomto ohledu se Hauptzollamt Hamburg-Jonas domníval, že v případech, kdy mohl z dokumentů, které mu byly zaslány, vyvodit, že maso pochází z izolovaných jatek, nebyly splněny podmínky nezbytné pro použití uvedeného čl. 11 odst. 1 prvního pododstavce písm. a).

18 Poté, co Hauptzollamt Hamburg-Jonas v důsledku toho rozhodnutím ze dne 3. května 2002 a ze dne 8. dubna 2004 snížil původně uloženou sankci o 62 723 eur, zamítl rozhodnutím ze dne 31. ledna 2006 stížnost společnosti SEPA ve zbývající části.

19 Společnost SEPA podala proti tomuto rozhodnutí žalobu k Finanzgericht Hamburg, který ji zamítl rozsudkem ze dne 8. září 2008. Opravný prostředek „Revision“ podaný proti tomuto rozsudku je v současnosti projednáván u Bundesfinanzhof.

20 Jelikož měl Bundesfinanzhof za to, že řešení sporu vyžaduje výklad čl. 11 odst. 1 nařízení č. 3665/87 ve znění změn a doplňků, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba uložit sankci vývozci, který v žádosti o náhradu správně uvede skutkové okolnosti relevantní pro poskytnutí vývozní náhrady, ačkoli dotčený vývoz ve skutečnosti nezakládá nárok na náhradu?“

K předběžné otázce

21 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 11 odst. 1 nařízení č. 3665/87 ve znění změn a doplňků musí být vykládán v tom smyslu, že snížení uvedené v tomto odstavci 1 prvním pododstavci písm. a) je třeba uplatnit, pokud vývozce v dobré víře a na základě správného popisu povahy a původu dotčeného zboží podal žádost o náhradu za vývoz, který nezakládá nárok na náhradu.

22 Podle společnosti SEPA je třeba na tuto otázku odpovědět záporně. Zdůrazňuje, že tato vývozní prohlášení definovala dotčené zásilky hovězího masa pocházejícího z izolovaných jatek a byla k nim připojena osvědčení o nezávadnosti. Teprve později, když se seznámila s pokynem příslušných německých úřadů týkajícím se toho, že maso pocházející z izolovaných jatek nesplňuje podmínku řádné a uspokojivé obchodní jakosti stanovené v článku 13 nařízení č. 3665/87, a rovněž když byl tento závěr potvrzen ve výše uvedeném rozsudku SEPA, mohla SEPA zjistit, že dotčené vývozy nezakládají nárok na náhradu. Za takových okolností by bylo nespravedlivé jí uložit sankci podle čl. 11 odst. 1 prvního pododstavce písm. a) uvedeného nařízení.

23 Rakouská vláda souhlasí s tímto názorem. Naopak Evropská komise se domnívá, že je třeba na tuto otázku odpovědět kladně.

24 V tomto ohledu je nejprve třeba připomenout, že snížení uvedené v čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci nařízení č. 3665/87, ve znění změn a doplňků, se musí použít nejenom v případě, kdy je náhrada splatná a nižší než náhrada, kterou vývozce požadoval, avšak i v případě, kdy se ukáže, že neexistuje splatná náhrada, tj. že výše náhrady se rovna nule (co se týče čl. 51 odst. 1 nařízení č. 800/1999, jehož znění odpovídá znění čl. 11 odst. 1 nařízení č. 3665/87, viz rozsudky ze dne 27. dubna 2006, Elfering Export, C-27/05, Sb. rozh. s. I-3681, bod 27, a ze dne 24. dubna 2008, AOB Reuter, C-143/07, Sb. rozh. s. I-3171, bod 22). Uvedené snížení vede v těchto případech k záporné částce, kterou musí podle čl. 11 odst. 1 čtvrtého pododstavce nařízení č. 3665/87 zaplatit vývozce.

25 Dále je třeba připomenout, že tento mechanismus snížení spočívá v uložení povinnosti zaplatit pokutu, jejíž výše je stanovena poměrně k částce, kterou by vývozce neoprávněně získal, kdyby byla požadovaná náhrada poskytnuta. Jedná se o sankci, která je nedílnou součástí režimu vývozních náhrad a která nemá trestněprávní povahu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2002, Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00, Recueil, s. I-6453, bod 43; výše uvedený rozsudek AOB Reuter, bod 18, a ze dne 5. června 2012, Bonda, C-489/10, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 30).

26 Odpovědnost, na níž je založena tato sankce, je v podstatě objektivní. Z toho vyplývá, že se snížení uvedené v čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci písm. a) nařízení č. 3665/87 musí použít, i když se vývozce nedopustil zaviněného pochybení (viz výše uvedený rozsudek AOB Reuter, body 17 a 19, jakož i ze dne 28. října 2010, SGS Belgium a další, C-367/09, Sb. rozh. s. I-10761, bod 58).

27 Je třeba konečně připomenout, že v případě, kdy příslušné orgány nejprve přijaly vývozní prohlášení a na základě zjištění učiněných po tomto přijetí se ukáže, že dotčený vývoz nezaložil nárok na náhradu, musí být sankce stanovená v čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci písm. a) nařízení č. 3665/87 v zásadě uložena (výše uvedený rozsudek AOB Reuter, body 27 a 30).

28 Z této ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že nelze přijmout argumentaci společnosti SEPA, s níž souhlasí rakouská vláda, podle níž se sankce stanovená v čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci písm. a) nařízení č. 3665/87 stane nepoužitelnou pouze z toho důvodu, že vývozce jednal v dobré víře a ve svých vývozních prohlášeních podal správný popis povahy a původu dotčeného zboží. Na rozdíl od čl. 11 odst. 1 prvního pododstavce písm. b) nařízení č. 3665/7 se totiž čl. 11 odst. 1 první pododstavec písm. a) použije mimo jiné v případech, kdy se vývozce na základě povahy a původu zboží domníval a zaručil, že zboží má řádnou a spolehlivou obchodní jakost, a kdy se později ukázalo, že tato informace byla nesprávná (obdobně viz výše uvedený rozsudek SGS Belgium a další, body 57 až 59).

29 V tomto ohledu již Soudní dvůr upřesnil, že i když vývozce neučiní výslovné prohlášení o existenci řádné a spolehlivé obchodní jakosti dotčeného zboží, jeho žádost o náhradu vždy znamená, že implicitně zaručuje, že tato podmínka je splněna (rozsudek ze dne 1. prosince 2005, Fleisch-Winter, C-309/04, Sb. rozh. s. I-10349, bod 32). Pokud se následně ukáže, že toto prohlášení, které je implicitně obsažené v žádosti o náhradu, bylo nesprávné, uloží se vývozci sankce stanovená v čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci písm. a) nařízení č. 3665/87, pokud se nepoužije jeden z případů upuštění od sankce definovaných v tomto odstavci 1 třetím pododstavci (výše uvedený rozsudek Elfering Export, bod 30).

30 Ze všech těchto výše uvedených úvah vyplývá, že za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení, kdy se i přes dobrou víru vývozce a správný popis povahy a původu zboží ukáže, že potvrzení, které je inherentní žádosti o náhradu, podle něhož má toto zboží řádnou a spolehlivou obchodní jakost, je nesprávné, se snížení stanovené v uvedeném čl. 11 odst. 1 prvním pododstavci písm. a) musí použít, pokud se neuplatní jedno z upuštění od sankcí uvedených tomto odstavci 1 třetím pododstavci.

31 Co se týče uvedených upuštění od sankce, SEPA uplatnila existenci vyšší moci ve smyslu čl. 11 odst. 1 třetího pododstavce písm. a) nařízení č. 3665/87 a výjimečného případu ve smyslu čl. 11 odst. 1 třetího pododstavce písm. b).

32 Pojem „vyšší moc“ v oblasti zemědělských právních norem musí být vykládán ve smyslu událostí nezávislých na vůli dotčeného subjektu, neobvyklých a nepředvídatelných, jejichž důsledkům nemohlo být ani přes veškerou jím vynaloženou řádnou péči zabráněno (výše uvedený rozsudek Käserei Champignon Hofmeister, bod 79 a citovaná judikatura).

33 Na rozdíl od tvrzení společnosti SEPA, nelze ani pokyn příslušných německých orgánů týkající se toho, že maso pocházející z izolovaných jatek nesplňuje podmínku řádné a spolehlivé obchodní jakosti, ani obsah výše uvedeného rozsudku SEPA znějící ve stejném smyslu, kvalifikovat jako neobvyklé a nepředvídatelné. Jak Soudní dvůr konstatoval v bodech 29 a 30 uvedeného rozsudku, již z právní úpravy Společenství, která vstoupila v platnost před vývozy uskutečněnými společností SEPA, vyplývá, že i když maso pocházející z izolovaných jatek splnilo kritéria zdravotní nezávadnosti, mohlo být schváleno k lidské spotřebě pouze k prodeji na místním trhu a pouze tehdy, pokud byly splněny některé dodatečné podmínky.

34 Co se týče upuštění od sankce stanovené pro „výjimečné případy“, vyplývá jak ze znění čl. 11 odst. 1 třetího pododstavce písm. b) nařízení č. 3665/87 ve znění vyplývajícím z nařízení č. 2945/94, tak ze znění tohoto ustanovení vyplývajícího z nařízení č. 495/97, že unijní zákonodárce si přál umožnit vývozcům, kteří nesprávně podali žádost o náhradu, aby se vyhnuli sankci stanovené v tomto odstavci 1 prvním pododstavci písm. a), pokud po podání své žádosti či po přijetí této žádosti zjistí, že není odůvodněná a pokud o tom okamžitě informují příslušné orgány.

35 V projednávaném případě SEPA uvedla před Soudním dvorem, že před tím, než příslušné německé orgány vydaly pokyn týkající se toho, že maso pocházející z izolovaných jatek nesplňuje podmínku řádné a spolehlivé obchodní jakosti, vycházely tyto orgány z opačného předpokladu, podle něhož maso pocházející z izolovaných jatek splňuje všechny podmínky pro vývoz, na který se vztahuje vývozní náhrada. Uvedla rovněž, že uvedený pokyn nebyl zveřejněn a že od okamžiku, kdy se o něm dozvěděla, přestala podávat žádosti o vývozní náhradu pro tyto výrobky.

36 Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby ověřil, zda jsou tato tvrzení pravdivá a zda jejich význam není v rozporu s ostatními skutečnostmi. S výhradou tohoto ověření mohou být všechny takové zvláštní okolnosti, jako okolnosti uvedené v předcházejícím bodě tohoto rozsudku, považovány za výjimečný případ ve smyslu čl. 11 odst. 1 třetího pododstavce písm. b) nařízení č. 3665/87.

37 Vzhledem ke všem výše uvedeným úvahám je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 11 odst. 1 nařízení č. 3665/87 ve znění změn a doplňků musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou případů upuštění od sankce stanovených v tomto odst. 1 třetím pododstavci je třeba použít snížení uvedené v tomto odst. 1 prvním pododstavci písm. a), zejména pokud se ukáže, že zboží, pro jehož vývoz byla požadována vývozní náhrada, nemělo řádnou a spolehlivou obchodní jakost, a to bez ohledu na skutečnost, že vývozce jednal v dobré víře a správně popsal povahu a původ uvedeného zboží.

K nákladům řízení

38 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

Článek 11 odst. 1 nařízení Komise (EHS) č. 3665/87 ze dne 27. listopadu 1987, kterým se stanoví společná prováděcí pravidla k režimu vývozních náhrad pro zemědělské produkty, ve znění nařízení Komise (ES) č. 2945/94 ze dne 2. prosince 1994 a nařízení Komise (ES) č. 495/97 ze dne

18. března 1997 musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou případů upuštění od sankce stanovených v tomto odst. 1 třetím pododstavci je třeba použít snížení uvedené v tomto odst. 1 prvním pododstavci písm. a), zejména pokud se ukáže, že zboží, pro jehož vývoz byla požadována vývozní náhrada, nemělo řádnou a spolehlivou obchodní jakost, a to bez ohledu na skutečnost, že vývozce jednal v dobré víře a správně popsal povahu a původ uvedeného zboží.

Podpisy.